

Круглий стіл:

Правозастосування та судова практика у процедурах банкрутства і неплатоспроможності.

Доповідач:

Денис Мандичев, д.ю.н., суддя Господарського суду міста Києва.

Тема:

Судовий контроль в процедурах неплатоспроможності фізичних осіб.

Судовий контроль є ефективною гарантією:

- 1.** Дотримання режиму законності та правопорядку в державі.
- 2.** Реалізації та захисту прав, свобод людини і громадянина.

Під час
судового контролю:

реалізується правоохоронна функція держави;

забезпечується встановлений механізм реалізації права громадян на судовий захист.

Новелою Кодексу України з процедур банкрутства є **банкрутство фізичних осіб**

Мета: врегулювати відносини щодо відновлення платоспроможності фізичних осіб, які опинилися в скрутній фінансовій ситуації та потребують допомоги з боку Держави.

Особа може опинитися у скрутному становищі не за її вини (втрата роботи, розлучення і необхідності забезпечення матеріальної допомоги дітям, втрата родичів, годувальників чи свого здоров'я).

Людина втрачає можливість продовжувати займатись своєю звичайною професійною діяльністю.

Циклічний розвиток ринкової економіки передбачає як підйом виробництва, так і падіння, що іноді прямо впливає на особистий і сімейний бюджети.

Процес банкрутства - низка процедур і послідовних та сукупних процесуальних і позапроцесуальних дій учасників процесу, що супроводжуються поданням доказів, пояснень, заперечень тощо.

Дві категорії **судового контролю**:

1. контроль дій всіх учасників процесу;
2. контроль в цілому над здійсненням процесу відновлення платоспроможності.

Кодекс України з процедур банкрутства встановлює:

- умови та порядок відновлення платоспроможності боржника;
- порядок та алгоритм дій особи, що звертається до суду з відповідною заявою.

Статтею 115 Кодексу України з процедур банкрутства передбачено, що провадження у справі про неплатоспроможність боржника - фізичної особи може бути відкрито лише за заявою боржника у разі якщо:

- 1) розмір прострочених зобов'язань боржника перед кредитором (кредиторами) становить не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати;
- 2) боржник припинив погашення кредитів чи здійснення інших планових платежів у розмірі більше 50 відсотків місячних платежів за кожним з кредитних та інших зобов'язань упродовж двох місяців;
- 3) ухвалено постанову у виконавчому провадженні про відсутність у фізичної особи майна, на яке може бути звернено стягнення;
- 4) існують інші обставини, які підтверджують, що найближчим часом боржник не зможе виконати грошові зобов'язання чи здійснювати звичайні поточні платежі (загроза неплатоспроможності).

Зміст та форма заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство повинні відповідати приписам частини другої статті 116 КУзПБ, а частиною третьою статті 116 КУзПБ передбачено перелік додатків, які мають подаватися до неї, зокрема,

- 1)** довіреність чи інший документ, що засвідчує повноваження представника, якщо заяву підписано представником;
- 2)** документи, що підтверджують наявність (відсутність) у боржника статусу фізичної особи - підприємця;
- 3)** конкретизований список кредиторів і боржників із зазначенням загальної суми грошових вимог кредиторів (боржників);
- 4)** опис майна боржника, що належить йому на праві власності, із зазначенням місцезнаходження або місця зберігання майна;
- 5)** копії документів, що підтверджують право власності боржника на майно;
- 6)** перелік майна, що перебуває у заставі (іпотеці) або є обтяженим в інший спосіб;
- 7)** копії документів про вчинені боржником (протягом року до дня подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність) правочини щодо належного йому нерухомого майна, цінних паперів, часток у статутному капіталі, транспортних засобів та угоди на суму не менше 30 розмірів мінімальної заробітної плати;
- 8)** відомості про всі наявні рахунки боржника (у тому числі депозитні рахунки), відкриті в банках та інших фінансово-кредитних установах в Україні та за кордоном, їх реквізити, із зазначенням сум грошових коштів на таких рахунках;
- 9)** копія трудової книжки (за наявності);
- 10)** відомості про роботодавця (роботодавців) боржника;
- 11)** декларація про майновий стан боржника за формою, затвердженою державним органом з питань банкрутства (подається боржником за три роки (за кожен рік окремо), що передували поданню до суду заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність);
- 12)** докази авансування боржником на депозитний рахунок суду винагороди керуючому реструктуризацією за три місяці виконання повноважень;
- 13)** інформація про наявність (відсутність) непогашеної судимості за економічні злочини;
- 14)** інші документи, що підтверджують наявність підстав, визначених статтею 115 цього Кодексу.

Разом із заявою про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржник зобов'язаний подати **пропозиції щодо реструктуризації боргів (проект плану реструктуризації боргів)**.

З моменту подання заяви про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність розпочинається **судовий контроль**.

Реалізуючи судовий контроль, суд фактично може поділити заяви фізичних осіб на умовні дві категорії:

1

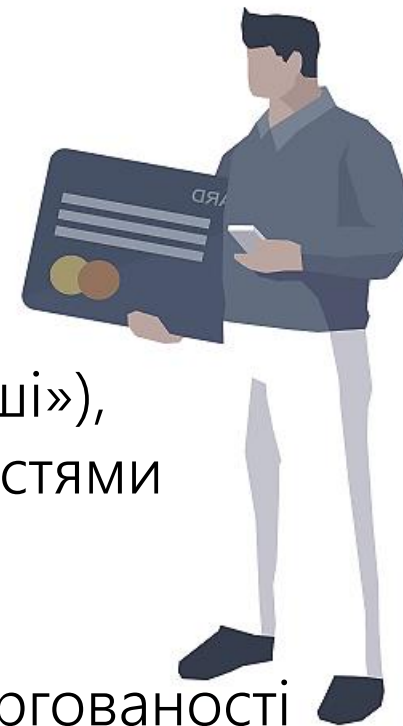
Особи, які дійсно потребують об'єктивного структурованого збалансування та вирішення проблеми з кредиторами шляхом затвердження реального плану реструктуризації, який буде задовольняти і кредитора і боржника.

2

Громадяни, які звертаються до суду з метою так званого «законного» ухилення від погашення заборгованості та списання її в правовий спосіб:

- мають заборгованість за споживчими кредитами («швидко гроші»),
- до заяв долучають формальний план реструктуризації з відомостями про повне списання наявної кредиторської заборгованості.

Фактично вказані особи хочуть домогтись прощення (списання) заборгованості **«руками» суду**.

До звернення з відповідною заявою до суду боржник зобов'язаний авансувати винагороду арбітражного керуючого та подати докази авансування (стаття 116 Кодексу).

Громадяни, які дійсно потребують пошуку консенсусу із своїми кредиторами, не завжди мають можливість сплатити обов'язковий платіж (авансування) в розмірі, встановленому Кодексом.

Кодекс не передбачає відстрочення, розстрочення чи звільнення від здійснення авансування винагороди арбітражному керуючому.

**Необхідність
законодавчого
регулювання**

Потрібен **індивідуальний підхід** для визначення розміру та порядку сплати обов'язкових платежів, авансування витрат арбітражного керуючого.

Відсутність процесуального врегулювання можливості відстрочення або розстрочення винагороди арбітражного керуючого призводить до фактичного обмеження права громадянина на судовий захист. З іншого боку, слід враховувати конституційне право арбітражного керуючого на отримання заробітної плати.

Судовий контроль під час самого провадження,

може реалізовуватись шляхом

забезпечення вимог кредиторів:

- ➔ заборона боржнику укладати правочини;
- ➔ зобов'язання боржника передати майно, інші цінності на зберігання третім особам;
- ➔ вчинення або утримання від вчинення певних дій;
- ➔ заборона боржнику розпоряджатися його нерухомим майном та цінними паперами;
- ➔ накладення арешту на конкретне майно боржника; інші заходи для збереження майна боржника;
- ➔ заборона виїзду боржника за кордон.
(статті 118 Кодексу)

Законодавцем у процесуальному законі передбачений механізм контролю суду за дотриманням боржником своїх обов'язків та своєчасне реагування у разі суперечливої поведінки останнього.

Після відкриття провадження у справі про неплатоспроможність розширюється коло суб'єктів, на яких розповсюджується **судовий контроль**.

Участь **арбітражного керуючого** у справі **є обов'язковою**.

Обов'язки арбітражного керуючого:

встановлення фінансового стану боржника;

перевірка повноти поданих боржником декларацій (ст.114 Кодексу).

Роль суду полягає у наданні оцінки діям арбітражного керуючого щодо добросовісності виконання ним своїх повноважень та його неупередженості.

На суд покладається тягар визначення кола **реальних кредиторів** та інших осіб, які мають на меті збагачення за рахунок фізичної особи.

Під час прийняття заяв з кредиторськими вимогами, **судовий контроль** відбувається в аспекті перевірки: підстав виникнення боргу, самого його розміру, стану виконання боргових зобов'язань, дотримання строків їх заявлення (ст.122 Кодексу).

Судовий контроль

це симбіоз процесуальних дій учасників справи та перевірки їх судом шляхом надання відповідної оцінки.

Щодо безпосереднього розгляду заяв по суті

Книга IV Кодексу України з процедур банкрутства регламентує застосування таких процедур:

- 1** Реструктуризація боргів боржника.
- 2** Погашення боргів боржника.

Процесуальний **судовий контроль** у справах про неплатоспроможність фізичних осіб полягає у наданні судом оцінки рішенням зборів кредиторів боржника, а також чи узгоджуються дії кредиторів із метою самого інституту банкрутства (ст. 123 Кодексу).

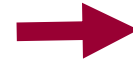
При цьому основними завданнями зборів кредиторів у процедурі реструктуризації боргів боржника є:

- 1)** розгляд звіту керуючого реструктуризацією про результати перевірки декларації про майновий стан боржника;
- 2)** розгляд проекту плану реструктуризації боргів боржника;
- 3)** прийняття рішення про схвалення плану реструктуризації боргів боржника або про звернення з клопотанням до господарського суду про перехід до процедури погашення боргів боржника або про закриття провадження у справі про неплатоспроможність.

На практиці

Кредитори не можуть дійти консенсусу, оскільки боржники просять списати частину боргів. План реструктуризації не погоджується, інші рішення кредиторами не приймаються, крім як подання клопотань про **закриття провадження у справі**.

Вирішення питання шляхом **закриття провадження** у справі не узгоджується з **принципом справедливості**, оскільки особа обмежується в праві на відновлення фінансового становища, для чого звернулася до суду.

Суд, реалізуючи **судовий контроль**, повинен віднайти:

інтереси кредиторів

баланс

фінансовий стан
неплатоспроможного
боржника

У суду **відсутні** процесуальні інструменти, для того, що б затвердити план реструктуризації **за власною ініціативою**.

Доречним є звернути **увагу законодавців** на розширення повноважень суду.

Елемент судового контролю в справах про неплатоспроможність фізичних осіб є недосконалим, не через небажання суду у вчиненні процесуальних дій, а через відсутність законодавчо встановлених інструментів для здійснення такого контролю.

На практиці

На стадії розгляду по суті виникає проблема, коли після введення процедури реструктуризації боргів та здійснення оголошення про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність боржника, **кредитори не заявляють свої грошові вимоги.**

Кодекс **не передбачає** можливості здійснювати процедури банкрутства стосовно особи, до якої не висунуто вимог кредиторів.

Перехід до іншої процедури не можливий, вчинення інших процесуальних дій Кодексом **не врегульовано.**

Логічне процесуальне рішення – закриття провадження у справі.

Кодекс містить **вичерпний перелік підстав** закриття провадження у справі (ч. 7 ст. 123). Не заявлення грошових вимог кредиторів **не є підставою для закриття.**

Кодексом не врегульовано ситуацію, коли після офіційного оприлюднення оголошення про відкриття провадження у справі про неплатоспроможність кредиторами не висунуто вимог до боржника.

Потенційні кредитори, у більшості випадків, не заявляють свої грошові вимоги, маючи надію, що боржника банкрутом визнано не буде, та вони надалі матимуть змогу збільшувати розмір заборгованості за рахунок штрафних санкцій та компенсаційних витрат.

**Дякую
за увагу!**